

Отримано: 20 травня 2019 року

Прорецензовано: 22 травня 2019 року

Прийнято до друку: 23 травня 2019 року

e-mail: sachko79@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2019-6(74)-139-142

Литвин Н. Б. Особливості перекладу повісті «Ірїй» В. Дрозда російською мовою. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 6(74), червень. С. 139–142.

УДК81'255.4:821.161.2

Литвин Наталія Богданівна,

кандидат філологічних наук, доцент, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОВІСТІ «ІРІЙ» В. ДРОЗДА РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ

У статті розглянуто особливості перекладу повісті «Ірїй» В. Дрозда російською мовою, з'ясовано відмінності художньої інтерпретації оригіналу, пов'язані зі специфікою мови перекладу, національного колориту. Проаналізовано повість «Ірїй» (1990 року) в перекладі Н. Висоцької, зазначено, що перекладач працювала з повним текстом повісті «Ірїй», який увійшов до двотомного видання творів письменника 1989 року. Автор доводить, що перекладач в цілому досягла адекватності, оскільки текст повісті російською мовою відповідає першоджерелу. Виявлено, що переклад повісті «Ірїй» має свою специфіку, певні відмінності в перекладацькій стратегії та ін. Зазначено, що російський текст повісті містить певні трансформації еквівалентних одиниць перекладу.

Ключові слова: химерний, текст, художній переклад, індивідуальний стиль, перекладацькі трансформації.

Nataliia Lytvyn,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

V. DROZD NARRATIVE “YRIY” TRANSLATION PECULARITIES INTO RUSSIAN LANGUAGE

The article deals with V. Drozd narrative “Yriy” translation peculiarities into Russian language and determines the original’s literary interpretation differences, due to the language of translation specificity, national color. The non-linguistic context – i.e., when and where the narrative was written, history of its publication, author’s communicative intention, etc. were also taken into account. The article analyzes the narrative “Yriy” translated by N. Vysotska, noting that the translator worked with the complete “Yriy” text which was included in 1989 two-volume edition of writer’s works. Consideration is also given to the redacted “Yriy” text (1974), which somehow differs in composition and content from the complete text. The author proves that in general the translator has achieved adequacy, for the Russian text is equivalent to the source. The point at issue is the translation within one cultural area, where cognate Indo-European languages dominate. The article states that N. Vysotska managed to recreate and convey the very ironic view of life, which marked the “Yriy” text, where the author used such stylistic devices as phantasy, chimeras, hyperbolism and fable, etc. As it was discovered, “Yriy” translation has its own specific character, considerable differences in translating strategy, etc. The article points that Russian text of the narrative contains certain transformations of equivalent translation units. Often used Ukrainian words and word combinations in N. Vysotska’s text are equivalent to expressively colored lexical components, characteristic to the Russian language.

Key words: chimeric, text, literary translation, individual style, translation transformations.

Повість «Ірїй» В. Дрозда є яскравим прикладом так званої химерної прози. Для стильової манери В. Дрозда, як і для Вал. Шевчука, С. Гуцала та ін., характерне звернення до ірреального, химерного, міфологічного. Популярна в 70-ті роки химерна проза яскраво представлена творами В. Дрозда «Білий кінь Шептало», «Ірїй», «Вовкулака (Самотній вовк)» та ін. Так звані «атрибут «химерності» і пов'язані з ним фантастичність, дивовижність і не зовсім серйозна ексцентричність» виявилися характерними ознаками також прози В. Дрозда, яка не вписувалася в рамки нормативної поетики соцреалізму. «Ірїй» В. Дрозда, як і багато творів письменника, пройшовши крізь видавничі терни, перекладено російською, польською, болгарською, молдавською мовами.

Весела лірично-химерна повість «Ірїй», написана автором у сімдесяті роки, не вийшла свого часу окремою книгою, а увійшла до збірки «Ірїй» (1974) у відредагованому варіанті. Як згадує М. Жулинський, «Своєрідними, суто «дроздівськими» фантазмагоріями наповнена чи не найхимерніша повість «Ірїй», яка після п'яти років цензурно-видавничих поневірянь у далеко не повному вигляді з'явилася друком 1974 року» [6, с. 5]. Тільки у 1989 році повний текст повісті увійшов до ювілейного видання «Вибраного», де упорядником і автором вступної статті був В. Дрозд.

Поява цього твору свого часу викликала багато критичних відгуків, адже у художньо-образній площині повісті письменник вдавався до реалістичних фантазмагорій у змалюванні ідеалів тогочасного соціалістичного суспільства. У передмові до двотомника своєї прози автор писав, що прагнув метафорично й весело сказати про серйозну речі, хоча наражався на опір та непорозуміння білялітературних чиновників. «Пишіть, як усі, і буде вам зелена вулиця» [1, с. 25]. Вже через рік після появи повісті в перекладі російською мовою вона була високо поцінована критикою. У передмові до молдавського видання критик Іон Чокану позитивно відгукнувся про «Ірїй» як «Симбіоз реалізму і фантастики».

Повість «Ірїй» В. Дрозда була предметом розгляду С. Андрусів, Л. Головка, М. Гладкової, Т. Денисової, М. Жулинського, П. Майдаченка, Н. Овчаренко, Г. Сивоконя, О. Січкара, Л. Шестипалової, А. Харченко, Л. Яшиної та ін. Проте багато літературознавців, аналізуючи своєрідність химерної прози В. Дрозда, зокрема повісті «Ірїй», зосереджували увагу насамперед на розгляді окремих аспектів художньої майстерності письменника. Незважаючи на це, поза увагою залишилася не менш важлива проблема перекладу творів В. Дрозда, а саме відредагованого та повного варіанту повісті «Ірїй».

Мета дослідження – простежити особливості перекладу повісті «Ірїй» В. Дрозда російською мовою, окреслити специфіку художньої інтерпретації вихідного тексту.

Об'єктом дослідження став текст повісті «Ірїй» (1990 року) в перекладі російською мовою Н. Висоцької. Зауважимо, що перекладач мала змогу працювати з повним текстом повісті «Ірїй», який увійшов до двотомного видання творів письменника.

менника 1989 року. Нагадаємо, що у творчому доробку письменника існує також відредагований текст повісті «Ірій» (1974 року), який композиційно та за змістом дещо різниться від повного тексту.

На думку дослідників, переклад є своєрідним мистецтвом: «... це не просто інтерпретація першотвору, а справжня творчість. Відтворюючи літературний твір засобами іншої мови, перекладач відтворює і всі ідейно-художні цінності першотвору, відповідно до літературно-мовних норм і традицій культури, яку він репрезентує» [10, с.207]. Тому «перекладач повинен подолати мовний бар'єр, усунути ілюзію комунікативної тотожності, інформативної еквівалентності, віднайти очікуваний рівень перекладності тексту» [7, с.199]. Зрештою, приналежність до певного «культурного ареалу» автора та перекладача позначається на «кваліфікованому перекодуванні лінгвістичних одиниць» з чужої мови на рідну [7, с. 200].

При порівнянні перекладу повісті «Ірій» з оригіналом перекодуємося, що Н. Висоцька в цілому досягла адекватності, оскільки текст російською мовою відповідає першоджерелу. Як показує матеріал дослідження, авторці вдалося передати саме те іронічне світовідчуття, яке позначилося на багатьох текстах В. Дрозда, зокрема і повісті «Ірій», де автор використовував такі художні прийоми, як фантастику, химерію, гіперболізм і небилицю та ін. Проте переклад повісті «Ірій» має свою специфіку, певні відмінності в перекладацькій стратегії та ін. Зрештою, необхідно враховувати так званий нелінгвістичний контекст, тобто час та місце написання повісті, історію її публікації, комунікативну інтенцію відправника та ін.

У повісті «Ірій» зображено становлення характеру так званого героя-дивака з багатим внутрішнім світом – Михайла Решета – підлітка, для якого головне доброзичливість, людяність, добро, краса. Духовний світ Михася вибудований на народних уявленнях про гармонійний світ дитячих мрій і сподівань, на поєднанні фантастичного та реального. Хлопець мріє покинути своє село Пакуль, щоб волам хвосту не крутити, і потрапити до омріяного міста Ірїю на навчання, щоб потім стати відомим актором. Михайло Решето переконаний, що саме загадковий та далекий для нього світ Ірїю сприятиме реалізації його внутрішнього творчого потенціалу. Через те хлопець залишає свій рідний отчий край, бо тут, у Пакулі, на його думку, він був лише тимчасовим гостем не від світу пакульського. Але через деякий час головний герой усвідомить, що перебування в Ірїї – це щось тимчасове, приземлене, міщанське, як модно було казати в ті часи, у його житті. А Пакуль – це справжнє, реальне, яке було і залишиться назавжди.

Для Михайла Решета, як і для більшості героїв В. Дрозда, найважливішим є усвідомлення тісного духовного взаємозв'язку між отчим краєм та людською душею. Щоб пізнати макрокосм рідного краю, де закладено високі духовні потуги, потрібно пізнати людину. Письменника цікавить насамперед внутрішнє буття людини, де важливим є не «тілесна тимчасова коробка», у якій перебуває з волі небес людська душа. В. Дрозд акцентував на тому, що кожна людина – це душа Бога, тому вона завжди має працювати, дошукуючись істини, а отже, саму себе. Прозаїк великого значення надає пошукові істини, що, у його розумінні, відповідає «росту», еволюції людської душі. Повертаючись до Пакуля, Михайло Решето перекодується в тому, що «людина без душі – лише декорація, лише футляр, в якому скрипка і не ночувала» [2, с. 44]. У перекладі російською мовою цей вислів передано ідентично: «человек без души – всего лишь декорация, футляр, в котором скрипка и не ночевала» [3, с. 186].

У повісті «Ірій» В. Дрозда простежується зміщення часопросторових площин двох світів: реального та уявного, вірміяного, які реалізуються в топонімах села Пакуль та міста Ірїї. У тексті перекладу повісті «Ірій» збережено назви топонімів: Ірїї – Ірїї, Пакуль – Пакуль. Насамперед необхідно звернути увагу на етимологію вказаних топонімів, яка, до певної міри, проектує характерологію головного героя Михайла Решета. На переконання дослідників, зокрема Г. Сивоконя, символічно значущою є вже сама лексема «ірїї», рецепція якої, на думку літературознавця, пов'язана з неспокоєм, «бо як з Пакуля тягло ... героя до Ірїю, так потім він прагне «в ірїї» до Пакуля. Ніби пуповиною єднається те й друге героєм, оповідачем, а то й самим автором» [11, с. 224]. Етимологія топоніма Ірїї, згідно з П. Майдаченком прочитується так: «швидше всього це діалектичний варіант «вірїю», «ірію» – теплого краю, куди відлітають на зиму птахи», тоді як номен Пакуль, «окрім достеменно існуючої назви населеного пункту на Чернігівщині, можна дешифрувати подвійно: як похідний від транскрибування (буквального написання) російського діалектизму «покуль»; у словникові О. Даля про це слово сказано так: «Западное – пока (время и место)», а з приміткою: «Пермское – по какому месту, какой дорогой, по какою сторону». З іншого боку, цей топонім цікавий непродуктивним префіксом «па-» («па-синок, па-жить тощо»), який разом зі збірним іменником «куль» уже означає певним чином роз'єднаність, неузгодженість» [8, с. 43], мотивуючи, таким чином, асоціативну налаштованість персонажа на те, що Пакуль – це тільки тимчасовий передпокій, прелюдія його життя, а омріяний Ірїї – це країна його майбутнього.

Привертає до себе увагу досить смілива, як на ті часи, назва повісті «Ірій». Адже у застійних 70-х роках письменникові коштувало неймовірних зусиль, щоб слово розпочиналося з літери «и»: «Від автора повісті вимагали писати «Ірїї», «Вірїї» або взагалі змінити назву, бо ж, мовляв, в українській мові не повинно бути жодного слова, яке б розпочиналося літерою «и» [6, с. 5]. Це слово дуже давнє, має багато нашарувань з різних мов, культур та релігій: російська *ирий*, білоруська *вырай*, др. *ирий*, польська *вугай* [4, с. 380]. «Вірїї = вирай = ірїї = ірїї = урай – теплі країни; також теплі води; слово (давнє «ірсад») означає «теплий край», можливо, від грецьк. «ір» – «весна»; за повір'ям, вирїї пов'язаний з расм, теплою, вічнозеленою й сонячною країною, розташованою далеко на Сході, за морем, куди на зиму відлітають птахи...» [5, с. 87]. Через те уже сама назва, що, на думку Л. Яшиної, є етимологічно значущою, «продиктованою мотивом пошуків людиною щастя-раю, асоціативно зв'язаного із уявленнями і мріями про хлібні, теплі, сонячні землі, що знаходяться за обрієм, за синіми морями, про райську країну – вирїї (ірїї)» [12, с. 8] та жанрове означення лірично-химерного твору проектує горизонт сприймання головним героєм часопросторових координат міста Ірїю, як країни казкових антисвітів, антипакулів, «де все не таке – і земля, і небо, і люди, і ти сам» [2, с. 7]. Зіставимо фрагменти перекладу та оригіналу розповіді Михайла Решета про Ірїї, де присутня саме індивідуально-суб'єктивна наповненість часу та простору, що характеризує головного героя як творчу натуру, яка прагне осягнути те ідеальне та прекрасне, що є в житті, піднятися над буденністю світу цього:

«... Ірїї – це казкова країна, де ніколи не буває зими, де сонце днює і ночує на ясно-зелених пагорбах, ... куди щоосені посліпає птаство і звідки воно повертається весною, аби в нас перелітувати ... звідки дме теплий вітер, що приносить відлигу у найлютіші морози ... де існує насправжню те ідеально прекрасне життя, про яке ... розповідають учителі і про яке гарно пишеться в книгах, країна молочних рік і медових берегів» [2, с. 18–19].

«...Ирий – это сказочная страна, где никогда не бывает зимы, где солнце днюет и ночует на ярко-зеленых холмах, ... куда каждую осень спешат птицы и откуда они прилетают весной, чтоб провести у нас лето ... откуда веет теплый ветерок, принося учитель в самый лютый мороз ... где взаправду существует та идеально прекрасная жизнь, о которой ... рассказывают учителя и о которой так хорошо пишется в книгах, страна молочных рек и медовых берегов...» [3, с. 160].

Як бачимо, еквівалентом частовживаних українських слів та словосполук типу *пагорби, птаство, вітер, перелітувати, найлютіші морози* у Н. Висоцької виступають лексичні компоненти, подекуди експресивно забарвлені, характерні саме для російської мови: *холмы, птицы, ветерок, провести лето, самый лютый мороз*.

Проте з часом просторові виміри Ірїю – колись такого омріяного і жаданого – стали для Михася занадто чужими і незатишними через розчарування в коханні, в акторській кар'єрі, у «високій моралі» своїх родичів. Відповідно до того, як стискається душа Михайла Решета від особистих образ та поразок, так і в його очах, звужується простір міста Ірїї, який стає чужим та нестерпним для героя, навіваючи розчарування та песимістичний настрій:

«Ирий самовільно влиял у мой зречені очі, незваний, небажаний, сторінка прочитаної книги... Ирий лежав переді мною, ніби намальований на сторінці часопису, без полів і пробілів, бо малюнок не вмещався на сторінці, малюнок ламав елементарні друкарські норми, переповзав через горизонт, буцім через обріз книги, і губився в лолотливій далечі полудня» [2, с. 109].

«Ирий без спросу вплывал в мой отрешенный взгляд, незванный, непрошенный – страница прочитанной книги... Ирий лежал подо мной, как иллюстрация из летописной книги, без полей и пробелов, рисунок не вмещался на странице, рисунок ломал элементарные типографические нормы, заползал за горизонт, за обрз этой книги, и терялся в дрожащей полуденной дали» [3, с. 258].

В аналізованих мікросегментах простежується переакцентація смислового навантаження топоніма Ірїї у свідомості головного героя, який спочатку інтуїтивно налаштував себе на дорогу з Ірїю до Пакуля, а згодом і справді повертається до рідного краю. Авторка перекладу ідентично передала деталі комунікативного малюнка Михайла Решета: *незваний / незваний, небажаний / непрошенный, малюнок ламав норми / рисунок ломал нормы, переповзав / заползал, губився / терялся*. Проте спостерігаємо також зміни певної лексичної структури вказаного сегмента: *отрешенный взгляд, дрожащей дали*. Українську словосполуку *зречені очі* авторка замінила на *отрешенный взгляд*, що у перекладі означає *очуждений, відчужений, чужий погляд* [9, с. 369]. Досить цікавий вислів *лолотлива далеч* перекладач подала як *дрожащей дали*, що, мабуть, походить від російського дієслова *дрожа/ние тремтіння, дрижання* [9, с. 137].

Необхідно також звернути увагу на опис квартири Кузьми Перебенді, куди потрапляє Михайло, мандруючи сторінками старовинних книг, внутрішньо споглядаючи свій рідний отчий Пакуль. За досить звичайним зовнішнім світом акторського помешкання, яке розташувалося під самим горищем, на п'ятім поверсі, та складалося з крихітної кімнатки з дешевеньким, поквечаним чорнилом письмовим столом, старенької канапи і трьох стільців, з яких стриміли пружини, для Михайла Решета відкривався багатий духовний світ шанованого ним Кузьми Перебенді: «моїм вкрай подивованим очам відкрилася просторезна, без видимого обмежжє зала, повна, наче вулик стільниками, високими до стелі, риштуваннями з книгами. М'яке, біле, буцім денне світло, що лилося зверху, облямовувало тиснені золотом корінці книг, шкїрянї й картонні обкладинки, лаковане дерево риштувань і скло шаф у глибині зали сірим лолотливим серпанком» [2, с. 76].

У перекладі читаємо: «моему до предела изумленному взору открылся безгранично огромный зал, заполненный, как улей сотами, высокими, до потолка, стеллажами с книгами. М'який, белый, совсем дневной свет, люющийся сверху, освещал тисненные золотом корешки книг, кожаные и картонные обложки, лакированное дерево стеллажей и стекла шкафов в голубине, ниспадающих бурным водоспадом» [3, с. 221].

В аналізованих нами фрагментах простежуються певні перекладацькі трансформації у відтворенні стилістичного характеру вихідного тексту. Так, усі словосполучення вказаного макросегмента опису квартири Кузьми Перебенді замінені стилістично-нейтральними лексемами зі збереженням асоціативних зв'язків, характерних для мови перекладу. У словосполученні *вкрай подивованим очам / до предела изумленному взору* авторка відтворює у перекладі буквально кожне слово, окрім іменника *очі*, який замінив російською лексемою *взор – погляд, зір* [9, с. 69]. Частовживані іменники типу: *зала, вулик, стільники, риштування* та ін. перекладено з урахуванням норм російської мови: *зал, улей, соты, стеллажи* та ін. Вислів *облямовувало лолотливим серпанком* досить оригінально проінтерпретовано: *освещал, ниспадающих бурным водоспадом*. Українське слово *облямовувати* (оздоблювати, оточувати облямівкою) замінено російським *освещать*, що у перекладі означає *освітлювати, освітити* [9, с. 353]. Семантично-забарвлене словосполучення *лолотливим серпанком* (*серпанок* – легка, схожа на дим поволока, що обмежує видимість, скрадає обриси) повністю пропущено і передано як *ниспадающих бурным водоспадом*.

Саме це світло з просторої зали внутрішньо просвічує героя, який мандруючи цими уявними кімнатами з чистими помислами, як і герої середньовічних романів, шукає і, зрештою, знаходить свій грааль – свій Пакуль, пройшовши, не зупиняючись, довгий шлях випробувань. В. Дрозд, використовуючи хронотоп дороги, вказує на зміни у внутрішньому світі персонажа, внаслідок проходження ним певного духовного шляху до самого себе: «Дорога Михайла на навчання до Ірїю ... не просто дорога до міста, а дорога пошуків свого поклонання, майбутнього. Дорога до рідної оселі, до Пакуля – пошук світла, чистоти, гармонії... шлях до духовного пробудження і усвідомлення свого «я» [12, с. 9].

У тексті перекладу повісті «Ірїї» збережено специфічний авторський ономастикон. Імена, прізвища та прізвиська виконують функцію конкретного найменування, а також підкреслюють індивідуально-особистісні риси антропоцентрів, виступаючи потужними засобами характеротворення. У своїх фантазіях про акторство («того літа я прочитав щедро ілюстровану книгу про акторів») випускник Пакульської школи уявляє собі велетенські афіші про виставу з участю Михайла Стриженського: «це звучало мужніше й серйозніше, бо що таке Решето?» [2, с. 12] / «звучит куда межественнее и внушительнее, чем какой-то Решето!» [3, с. 152]. Псевдонім Стриженський мотивує алгоритм планів на майбутнє юного мрійника, якого дядько Денис пообіцяв вивести в люди. Проте виявляється, що Решето – це давнє козацьке прізвище, дізнається пізніше Михайло:

– А знаєте, дядьку, я вичитав, що ми, Решети, – з козаків! – радісно заусміхався ...

– Хіба за це гроші платять чи – пенсія персональна? – глянув на мене каламутними очима дядько Денис.

– Не платять, але ... Так і написано: «Оний Решето – з предків козак» [2, с. 79].

– А знаєте, дядь, я вычитал, что мы, Решеты, – из казаков! – радостно заулыбался...

– А разве за то деньги платят или – пенсия персональная положена? – глянул на меня мутными глазами дядька Денис.

– Не платят, но... Так и написано: «Оный Решето с предков казак» [3, с. 226].

Для Михайла, як і для Мокія з п'єси Миколи Куліша «Мина Мазайло», важливим є зберегти успадковане козацьке прізвище. Натомість для його тітки, яка називала себе Дорою, хоч насправді звали її Федорою, гіперкорекція імені мала б підкреслити «вищість» героїні й устрій життя мешканки міста, хоч насправді вона – вчорашня сільська жінка. Знову-таки тут напрошується паралель із твором Миколи Куліша, де герой повністю хоче змінити своє прізвище на «вигідніше» й престижніше. Отож усі мусили вдавати, що справжнє ім'я тітки – Дора, аж поки сільський п'яничка Андрій Гнидка не розкрив її «таємницю»: «Та се ж пакульська Фе-дора! Йй-бо, Федора, йй-бо пакульська» [2, с. 27] / «Так это ж пакульская Фе-дора! Ей-бо, Федора, ей-бо, пакульская» [3, с. 168]. Ім'я *Федора*, яке поза контекстом має нейтральне семантичне забарвлення, у творі набуває негативного конотативного значення. Завдяки введенню автором графічного актуалізатора компонент вказаного імені «фе-« інтерферується із вигуком «фе», що призводить до зміщення аксіологічної рамки номена, встановлення оцінки персонажа із знаком «←».

Отже, переклад повісті «Ірій» В. Дрозда, здійснений Н. Висоцькою, є довершеною художньою роботою. Перекладачка працювала з повним невідредагованим текстом повісті. Авторці перекладу вдалося передати саме те іронічне світовідчуття, яке позначилося на тексті повісті «Ірій», де письменник використовував фантастику, химерію, гіперболізм та ін. Російський текст повісті містить певні трансформації еквівалентних одиниць перекладу. Частовживані українські слова та словосполучення у тексті Н. Висоцької еквівалентні експресивно забарвленим лексичним компонентам характерним саме для російської мови. Перспектива дослідження полягає у порівнянні особливостей перекладу повісті «Ірій» В. Дрозда польською та російською мовами.

Література:

1. Дрозд В. Мої духовні мандрівки : від Пакуля до Мрина і знову – до Пакуля. *Вибрані твори* : у 2 т. Київ: Рад. Письменник, 1989. —.
- Т.1: Оповідання. Романи. — . 1989. С. 5–32.
2. Дрозд В. Ірій. *Вибрані твори* : у 2 т. Київ: Рад. Письменник, 1989. —.
- Т.2 : Повісті. Романи. — . 1989. С. 5–120.
3. Дрозд В. Г. Солнцеворот : Романи. Повесть. Рассказы / [перевод с украинского Н. Высоцкой]. Москва: Известия, 1990. 432 с.
4. Етимологічний словник української мови в 7 т. / Ан УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. Київ: Наук. думка, 1982. 632 с.
5. Жайворонюк В. В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. С. 87.
6. Жулинський М. Острів у вічності був обіцяний майстрові ще на Землі (до 70-річчя Володимира Дрозда). *Слово і час*. 2009. № 10. С. 3–10.
7. Літературознавча енциклопедія : у 2-х т. / автор-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. С. 199.
8. Майдаченко П. Комічне в сучасній українській прозі. Київ, 1991. 190 с.
9. Новий російсько-український словник-довідник: Близько 100 тис. слів / [уклад. С. Я. Єрмоленко та ін.]. Вид. 2-е доп. і випр. Київ: Довіра : «Рідна мова», 1999. 878 с.
10. Основи перекладознавства: Навч. посіб. / за редакцією А. Є. Нямцу. Чернівці : Рута, 2008. 312 с.
11. Сивокінь Г. М. Від аналізу до прогнозу: Літературно-художній пошук і позиція критика. Київ: Дніпро, 1990. 446 с.
12. Яшина Л. Міфопоетика епіки В. Дрозда: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Дніпропетровськ, 1999. 19 с.